

Ediční technika

novověk

Dva hlavní problémy

Zpřístupnění textu pramene

Doprovodné části edice

Zpřístupnění textu pramene

- Regest + datum
- kritický aparát (uložení, opisy, edice, literatura; kancelářské a příjemecké poznámky, pečeti)
- Text pramene (transkripce versus transliterace) + textové a věcné poznámky

Součásti edice (kolem editovaného textu)

Text EDICE

Součásti edice (kolem editovaného textu)

Historický úvod
Rozbory pramene
Ediční zásady

Text EDICE

Součásti edice (kolem editovaného textu)

Historický úvod
Rozbory pramene
Ediční zásady

Text EDICE

Rejstříky (místní, osobní, věcný)
Výkladové a terminologické slovníky
Soupisy (zkratky, prameny a literatura)
Obrazové přílohy

Vybavení edice uvedenými součástmi se odvíjí od konkrétních potřeb a závisí na editorovi

Možnosti zpřístupnění textu pramene (formy edice)

- *in extenso* = úplný text pramene/ů opatřený textovými i věcnými poznámkami (typ diplomatář)
- částečné = neúplný text pramene/ů omezující se jen na nejdůležitější část, poznámky mohou být omezené (typ regesta)
- regestový katalog = texty pramene/ů jsou zpřístupněny formou regestů, vytvářených editorem. Citace z pramene se objevují jen výjimečně.
- tabulkový soupis = údaje (hromadné povahy) jsou shrnuty do tabulky

Editace textu

- Transkripce versus transliterace
- Přístupnost textu uživateli
- Zjednodušení jen do jisté míry - editovaný text má odpovídat jazyku v době vzniku pramene

- Ediční pravidla – není zákoník, nelze uplatňovat automaticky
- Srovnání s dostupnými edicemi (každá používá modifikovaný přístup)
- Každý pramen vyžaduje specifický přístup
- Editor si utváří vlastní model edičních pravidel

Atributy solidně zpracované edice

- textová spolehlivost (text je srozumitelný, případně opatřený poznámkami)
- kritické zpracování (v případě nejistoty editor upozorní na možné varianty)
- důsledné odkazy na archivní prameny (kde lze text nalézt)
- potřebné rejstříky a další doprovodné součásti

Vytváření edice je poměrně náročný projekt.

Pro volbu edičního zpřístupnění je nutné znát odpověď na následující otázky:

- Jak je pramen významný? – má edice oprávnění?
- Je zvolená forma edice odpovídající? – má smysl text vydávat *in extenso* nebo stačí forma registového katalogu, tabulky...?
- Co všechno bude třeba vykonat?
- Zvládnou to? – jazykově, odborně historicky, mám trpělivost?
- Chce se mi do toho?

Ediční podniky v rámci novověkého materiálu

(výběr)

Archiv český

čili staré písemné památky české a moravské, sebrané z archivů domácích i cizích (AČ)

- I–XXXVII, Praha 1840–1944, XXXVIII–IL, 2000–2004
- Obsah:
- I) “Psaní poselací všelikého druhu” (tj. dopisy)
- II) “Zápisy zemské obecné a sněmovní, též listiny královské a úřední” (listiny a zápisy ze sněmů)
- III) “Listiny soukromé” (privátní korespondence)
- IV) “Výpisky právní a dějinné”
- V) “Výtahy a přehledy z listin čerpané”

Archiv český

čili staré písemné památky české a moravské, sebrané z
archivů domácích i cizích (AČ)

Centrum medievistických studií

<http://cms.flu.cas.cz/cz/badatele/sources-on-line.html>

3904.

Král Ludvík obsílá téhož Václava Elbognera z Dolejšího Schönfeldu. — 1522, 24. června.

Wentzel Elbogner vom Schonfelt auf Greslas.

Ernhefter lieber getreuer! An uns gelangend der wolgeborn und lieber getreuer Hans Pflug vom Rabenstein auf Betschaw, wie er zu gezeugnus und bekreftung seiner gabe, so wir ime an dem slos Greslas sampt aller zugehorung als ein vorschwigen lehenstugke aus genaden gegeben, zwene maiestatbrife, einen von konig Wentzlawen, den andern von kaiser Sigmunden, baide konige zu Behmen milder gedeng, uber das slos Newhaus, itzt Greslas genant, sampt aller zugehorung, das sollich slos mit seiner zugehorung uns und unser cron Beheim zu lehen und ablosung gehet, ausgangen, betreffend, und uns gebetten mit dir zu vorschaffen ob angezaigte zwene brife sampt allen andern majestatbrifen, so du uber das slos Newhaus, itztund G[r]eslas genant, host, auf den nechsten montag nach sant Ulrichs tag [7. července] vor uns zu bekreftung und zeugnus seiner gerechtigkeit vorzulegen. Deshalb dir himit ernstlich befehlen, gebieten und wollen, das du bey vorlust aller deiner gerechtigkeit obangezaigte brive, einen von konig Wentzlawen, den andern von kaiser Sigmunden, baide konigen zu Behmen, sampt allen andern majestatbrifen, so du uber das slos Newhaus, itzt Greslas genant, host, zu sterkung und gezeugnus oft gemelts Hansen Pflugen gerechtikaiten vor uns niderlegest. Dorynen volbrengst [du] unsern entlichen willen. Datum auf unserm slos zu Prag am tage Johannes baptiste im XXII [jor].

R. XII. str. 41.

3905.

Týž obsílá Petra Sudu z Řenec. — 1522, 25. června.

Slovutnému Petrovi Sudovi z Řenec věrnému našemu milému.

Slovutný věrný náš milý! Prošeni jsme od slovutného Václava z Křimic, věrného našeho milého, abychom tebe s ním před osobu naši sročiti a obeslati ráčili. Vinniti tebe chce na místě slovutné Katheriny z Čachrova, manželky své, z toho, že jsi k sobě přijal statek jí náležící od strajce jejího Jana Kanického z Čachrova, kterýž jest tobě tak svěřen a poručen, když by táž Katherina k svému místu poutivému přišla, že jí to, což vedle téhož ksaftu tobě svěřeno a poručeno, dáti a vyplniti máš, a že tomu až dosavad dosti učiniti nechceš. Protož pokládáme toho rok ten pátek po svatém Kylianu nejprv příští [11. července], aby před námi a raddami našimi ten den na hradě Pražském stál a témuž Václavovi na místě manželky jeho z toho práv byl, jinaké nečině. Dán na hradě Pražském v středu po Božiem těle.

R. XII. str. 1.

3906.

Týž obsílá Jana Vchynského ze Vchynic. — 1522 [25. června].

Slovutnému Janovi Vchynskému ze Vchynic.

Slovutný věrný náš milý! Vznesla jest na nás Apolona z Warnzdorfu, kterak by ty se dnes ráno s některým počtem koní příjev uvázal v statek dětí jejich v tvrz Hostyň mimo pořad práva, kteréhož statku ona Apolona byla jest v držení a spravování. Protož, poněvadž nám náleží vdovy a sirotky opatrovati, prikazujeme přísně, aby ty před námi a raddami našimi stál v pátek nejprv příští [27. června] a z toho jí práv byl, jinaké nečině.

R. XII. str. 2.

3907.

Jan Elpogner z Šenfěldu obsílá Václava Elpognera z Šenfěldu. — 1522, [25. června].

Jan Elpugnar z Šenfěldu obsílá Václava Elpugnara z Šenfěldu na Grazlesu z toho, že jest týž Václav Elpugnar naň na Jana Elpugnara pod rádem a právem v stráži stál u vrchu, kterýž slove komora, nedaleko města Chba a jej honil svejmi pomocníky a po něm střeleti chtíc jej Jana zamordovati. Stání v pátek po svatém Kylianě [11. července].

R. XII. str. 3.

3908.

Král Ludvík obsílá poručníky dětí Mikuláše z Kozího. — 1522, 25. června.

Janovi Řepinskému z Sudoměře, Kunšovi Bohdaneckému, Bohuslavovi Mitrovskému.

Stateční a slovutní věrní naši milí! Vězte, že jsme prošeni od slovutného Václava Polaneckého z Polanky, věrného našeho milého, abychom vás před osobu naši obeslati ráčili z té příčiny, že se pravíte býti poručníci dětí někdy slovutného Mikuláše z Kozího i statku jich. Vinniti vás chce z toho, že ste témuž Václavovi Minartice ves s jejím příslušenstviem prodavše ve dcky zemské kladli, práva k tomu nemajíce, ještě jest o tom týž Václav před tím kladením nevěděl, a že ste jemu pravili, že tu ves jemu Václavovi dobře klásti muožte jakožto mocní otcovští poručníci nadepsaných sirotkuov. Kdež sobě toho pokládá týž Václav Polanecký tisíc kop grošuo českých. Protož pokládáme toho rok od datum listu tohoto ve třech nedělech pořad zběhlých [16. července], abyšte vy před námi a raddami našimi na hradě Pražském na týž den stáli a jemu Václavovi z toho právi byli, jinaké nikoli nečiníce. Dán na hradě Pražském v středu po svatém Janu křtiteli božiem etc.

R. XII. str. 15.

[271] Sudlicová prodala a vzdala dóm svůj za svobodné Matějovi Vlastníkovi a Jankovi barvieřovi z Prahy za 3 sex. gr., a to mají splniti na roky podepsané: na svatého Havla najprv příštího ½ sex., na Vánoce ihned potom ½ sex., na svatého Jakuba ihned potom ½ sex., na svatého Václava ½ sex., na Vánoce ½ sex., na svatého Jakuba ½ sex., na svatého Václava ihned potom 1 sex. Prvních peněz svěřila, potom peníze peněz rukojmě. Item má tu býti do svatého Jiří v komořici. Item, stala li by se která škoda podlé obce, to škoda Matějova etc. Pakli od té čeledi, to Sudlicové škoda. Actum feria 3a post Mathei apostoli [22. IX. 1439].

32^r Iudex Mažický

[272] Jakub Kléčavý prodal a vzdal dóm svůj panu Zbyňkovi za 3 sex. 6 gr., i má, a vzdal ½ sex. 6 gr. a na Vánoce najprv příští ½ sex., potom na svatého Jiří ½ sex., potom o síž Vánociích ½ sex., potom na síž svatý Jiří 1 sex. poslední. Rukojmě za ty peníze najprv Martínek Šemberský a Janek Piknosý za 1 ½ sex., <potom Burák za Zigmunda Dražického za 1 sex.^a gr. hotovými penězi má plniti.> Actum feria 6a ipso die Galli annorum Domini M^o CCCC^o XXXIX.^b [16. X. 1439].

[273] Mářie podlé Jana posla prodala a vzdala dóm svůj za svobodný Janovi poslu^c, a to s volí starších. A Jan má jí zaplatiti ihned hotovými penězi 100 gr. a pět. Actum feria 2a post Luce evangeliste [19. X. 1439].

[274] Jan Holý z Podskalé prodal a vzdal dóm svůj za svobodné Ondráčkovi koželuhovi za 1 ½ kopy gr. za hotové peníze, a to mu ihned splnil. A hláška nemá zahynúti, s toho vedlé súséd. Actum feria 3a post Luce evangeliste [20. X. 1439].

[275] Súdek prodal dóm, jakož seděl v něm Tomášek Črný, u fortny Klokotské, Valáškovu za 80 gr. minus 1 gr. A Valášek má plniti hotovými penězi na svatý Jiří najprv příští.

^a 1 sex.] *nadepsáno*: *dedit* – ^b M^o CCCC^o XXXIX] M^o CCCC^o XXXVIII – ^c poslu] *následuje škrtnuté*: bez hlafky

[275] Jistý Krně či Krňa vystupuje v žalobách Oldřicha z Rožmberka na tábory z roku 1444 (Listář II, s. 319). K Marešovi Krně srov. dále zápisy MKT 607, 632 a 1107.

Rukojmě za peníze rukú nerozdielnú Mikuláš Krátošický a Mareš Krně. Actum feria 6a post Undecim milia virginum [23. X. 1439] a rukojmě, aby ponócka nesešla, Mikuláš Krátošický.

[276] Bičková prodala svůj duom a vzdala za svobodný Janovi pivovarovi za ½ sex. gr. a za 5 gr., kterýž Jan pivovar zaplatil jest dřev jmenované Bičkové hotovými penězi. Actum feria 6a post festum Omnium sanctorum anno Domini etc. XXXIX. [6. X. 1439].

[277] Tobiáš sirotek, Markletin syn, opověděl se prvním na Mečieřov duom v 1 sex. gr. jemu pójčených. Actum annorum Domini etc. XXXVIII.

[278] Martin Mažický koupil městiště u Zajiečkové za sto gr. a zaplatil hotovými penězi. A při tom sú byli Janek Piknosý^a, řezník, a druhý Maník a Lysanova vdova. Actum 3a feria post festum beati Martini [17. XI. 1439].

[279] Matěj Vlastník vzdal dobrovolně svú stranu domu Janovi jirchářovi, kterýž duom byli sú oba koupili nerozdielnú rukú u Sudlicové tak, že dřiev psaný Jan jirchář jest mocným hospodářem domu a má plniti sám za duom Sudlicové na roky svrchu psaný beze všech zmatkův. A potkalo li by co Matěje Vlastníka od Sudlicové, tehdy Jan jirchář o ten duom má zastati Matěje Vlastníka. Actum feria 6a post Elizabeth [20. XI. 1439].

[280] Markleta Rohovcova prodala a vzdala duom Alšovi za dvě sex. gr. a za 2 gr. A když najprv duom svůj první prodá, tehdy Kršňákové má dáti jednu kopu gr. a Pytlíkové má dáti druhú kopu gr. Actum ipso die beati Andree apostoli Domini [39. XI. 1439].

[281] <Jan mydlář opověděl se druhý na duom Mečieřov v 6 gr. Actum 3a feria post Andree apostoli Domini [1. XII. 1439].>

[282] <Prchlice opověděl se na duom Mečieřov třetí bez dvú v 40 gr. Actum 2a feria post Andree [4. XII. 1439].>

[283] <Litochlebová čtvrtá opověděla se na duom Mečieřov ve 40 gr. bez dvú gr. Actum 4a feria post Nicolai [9. XII. 1439].>

^a Piknosý] *pieknoffy*

nické varianty diftongu *uo*, postupnou ztrátu jotace (*ě* > *e*) v krátkých slabikách, asimilace souhlásek atp. Vzhledem ke skutečnosti, že městskou knihu zapisovalo několik písařů v rozmezí dvou desítek let, podoba jazyka se proměňovala a záznam stejných jazykových jevů a slov může v edici kolísat. Nejednotnost tedy není způsobena naší nedbalou či nedůslednou transkripcí, nýbrž snahou o věrné zachycení jazykového vývoje, případně i individuálních vlastností a schopností písařů (např. psaní *súkenník* × *súkeník*; *dóm* × *duom*; *u Předměstie* × *u Předměstí*; *na sv. Havel* × *na sv. Havla*; *Črnoch* × *Černochoch*; *držal* × *držel*; *svatojirský* × *svotojirský* – u téhož písaře, atp.).

K emendaci textu přistupujeme jen v nezpochybnitelných případech; pokud je text zachycen ve formě, kterou neočekáváme a která může poskytovat prostor pro odlišný výklad, text neemendujeme, ale na nezvyklé znění poukazujeme v hranatých závorkách poznámkou [sic]. Zvláštní poznámku dále věnujeme těm hláskovým a grafickým jevům, které mohou působit při transkripci problémy či u nichž nemusí existovat jednoznačně správné řešení.

Běžné písařské zkratky rozepisujeme bez upozornění (*gt* > *jest*; *gem^v* = *jemu*; *t.* = *točís* atp.). Zkratku označující sexagenu, kopolu (*ſ*) zapisujeme zkratkou *sex.*, zkratku označující groše (*ſf*) zapisujeme zkratkou *gr.* Tuto zkratku nerozepisujeme ani v případech, kdy by plný výraz byl stylisticky vhodnější, neboť vzhledem k hláskovému a tvarovému kolísání ve staré češtině zkratku nelze nepochybně správně rozepsat. Ponecháváme tedy např. *pětmezcieta gr. má Petřec ... přidati*; *na hotový gr. beze všech zmatkóv* ap. Často používanou víceslovnou zkratku, kterou např. písař č. 1 zapisuje takto *ꝛꝛꝛꝛ ꝛꝛꝛꝛ*, rozepisujeme *peniezi peněz rukojmě*. Pokud je v rukopise zkratka rozepsána, transkribujeme ji v souladu se zápisem (např. *penieze peněz rukojmě*). Variantnost zápisu je způsobena hláskovým a tvaroslovným vývojem lexému *peniez*. Zkratku *s.* rozepisujeme odpovídající novočeskou zkratkou *sv.*; zkrácené adjektivum *S^o* rozepisujeme jako *svatého*.

Interpunkce není v rukopise spolehlivě značena, proto ji doplňujeme podle smyslu a podle pravidel současného pravopisu.

Problematickým jevem je psaní velkých písmen (u vlastních jmen). Jednoznačná identifikace vlastních jmen osobních i místních je obtížná, neboť propriální slovní zásoba se vyvíjí odlišně od apelativní a propria mohou být v lexikální formě, která je hůře odhalitelná. V mnohých případech si nejsme jisti, zda jméno interpretujeme správně (např. co se týče vokalické kvantity, odlišení písmene s diakritikou a bez ní – např. *C* a *Č* atp.). Jména osob se v městské knize tábořské vyskytují zejména jako jednoslovná oficiální jména (*Petr*), ale také jako víceslovná jména, která přesněji identifikují nositele. Základní způsob tvoření víceslovného jména je oficiální jméno a příjmení či přezdívka, přičemž zejména příjmení a přezdívka vykazují neustálenost a proměnlivost. V textu tato jména nesjednocujeme a ponecháváme jejich variabilitu, která odráží přechod proměnlivých příjmení v ustálená příjmení.

S velkým písmenem píšeme příjmení a přezdívky utvořené od názvů měst a lokalit (*Matěj Hradecký*) nebo motivované tělesným či duševním znakem nositele atp. (*Němec*

Sněmy české

od léta 1526 až po naši dobu (SČ)

I–XI/1–2 (1526–1607) a XV/1–3 (1611), Praha 1877–1955, ediční řada nedokončena

Založil Antonín Gindely

Jan Bedřich Novák

Nunciature

(Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem
1592-1628)

písemné prameny papežských nunciů u panovnického dvora

doplňuje německou řadu „*Nuntiaturberichte aus Deutschland nebst ergänzenden Aktenstücken*“

Nunciatury

Tomus III. Epistulae et **acta Johannis Stephani Ferrerii** 1604-1607,

- Pars I. Sectio 1. ed. Zdeněk Kristen, Praha 1944;

Tomus IV. Epistulae et **acta Antonii Caetani** 1607-1611,

- Pars I. 1607 ed. Milena Linhartová, Praha 1932.
- Pars II. 1608 Ian.-Mai., ed. Milena Linhartová, Praha 1937.
- Pars III/1. 1608 Mai.-Aug. ed. Milena Linhartová, Praha 1940.
- Pars III/2. Ioannis Garziae Millini ad cardinalem Burghesium epistulae e legatione apud Imperatorem A. 1608 datae, ed. Milena Linhartová, Praha 1946.
- Pars IV. September 1608 - Junius 1909 ed. Tomáš Černušák, Praha 2013.

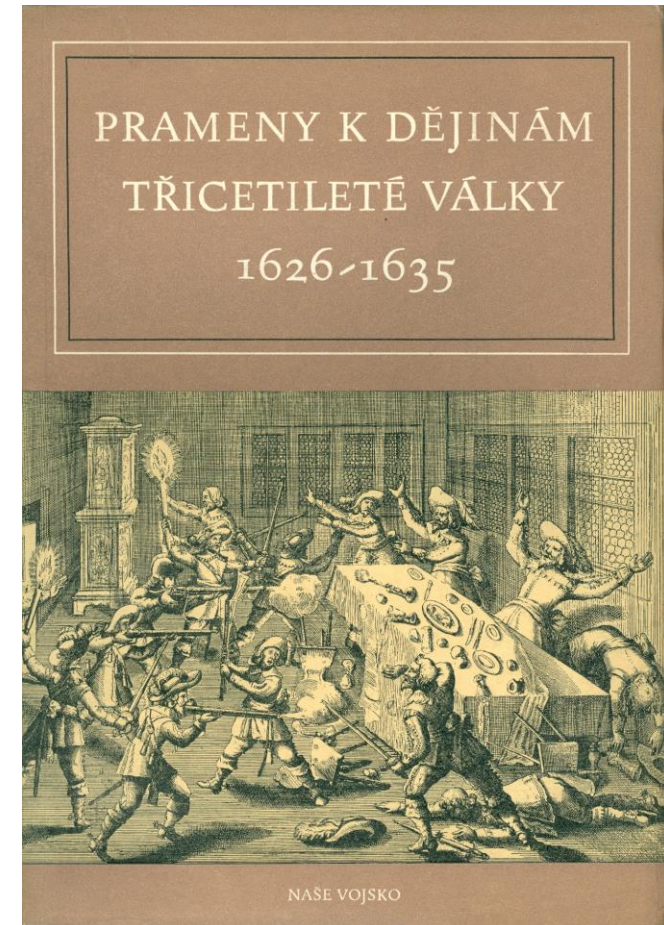
ACTA SACRAE CONGREGATIONIS
DE PROPAGANDA FIDE RES GESTAS
BOHEMICAS ILLUSTRANTIA

I. d. 1622–1623, II. d. 1623–1624, Praha 1923–1955

Hynek Kollmann: *Prodomus* (1939)

PRAMENY K DĚJINÁM TŘICETILETÉ VÁLKY regesta fondu Militare (RFM)

- Václav Líba (a další)
- I–VIII (1618–1648), Praha 1937–1957

PRAMENY K DĚJINÁM TŘICETILETÉ VÁLKY

regesta fondu Militare (RFM)

1. 1527–1589 (Praha 1937)
2. 1590- 1617 (Praha 1938)
3. 1618-1625
4. 1626-1635
5. 1636-1639
6. 1640-1642
7. 1643-1645
8. 1646-1648

10. VII., Praha. (Týž) *čes. komoře*. Aby poskytla asi 25 tol. na expediční výlohy voj. kanceláře míst. (or., i k., n.).

10. VII., Praha. (Týž) *hejtmanu Starého Města praž. (Jáchymovi st. Slavatovi)*. Aby se bez vědomostí a svolení knížete nevzdaloval z Prahy, neboť jeho stálé přítomnosti je tu za nynějších neklidných časů nevyhnutelně třeba (k., n.).

In similitudinem Nového a Menšího Města praž. (Jetřichovi Špetlovi z Janovic a Wolfovi Hendrichovi Berkovi z Dubé a z Lipého).

Před 11. VII. (Fridrich Sporenfil a Daniel Jon), *proviants. správci v praž. městech čes. komoře*. Děkuji, že jim komora ustanovila plat, připomínají však, že bylo zapomenuto na měřiče obilí a písaře, bez nichž se nemohou obejít a jimž vyplatili za 25 měsíců z vlastních prostředků na 400 kop (písaři po 10, měřiči po 6 k. měsíčně). Prosí, aby jim tyto peníze byly nahrazeny a oběma pomocným silám aby byl pro příště vyměřen měsíční plat v uvedené výši (or., n.).

A tergo: Benigovi o zprávu (z čes. kom. 11. VII.). Benig čes. komoře. Potvrzuje správnost údajů a doporučuje, aby se správcům dostalo náhrady. Poněvadž však mají nyní méně práce, mohli by pomocné síly honorovat ze svého platu (27. VII.).

Přil. S. d. Sporenfil a Jon téže. Před dvěma roky jim byla svěřena správa praž. proviantního skladiště, i zastávali svou službu po celou tu dobu zanedbávající soukromé záležitosti a vynakládající vlastní peníze. Prosí, aby se jim jakož i měřiči obilí a písaři dostalo pravidelného platu připomínající, že těmto svým pomocníkům vyplatili přes 384 k. (or., n.).

11. VII., Praha. (Lichtenštejn) *nejv. bernímu písaři Benigovi*. Aby podal zprávu o nedorozumění resp. sporu mezi městem Trutnovem a výběřčím berní v Hradci Králové na jedné a kapitánem Echzelem na druhé straně (k., n.).

11. VII., Praha. Týž *Ferdinandovi z Kolovrat*. Došel jeho list d. d. 4. t. m. se zprávou, že komise na Křivokláte je skončena a že všichni tamní poddaní jsou ochotni se zpovídat a přijímat pod jednou s výjimkou jednoho rychtáře, který jest uvězněn na hradě. Toho nechť Kolovrat vyslechne a zvláště ať se ho vyptá na vůdce hnutí. Jeho výpovědi dá sepsat a zašle je knížeti (k., n.).

11. VII., Praha. (Týž) *Jáchymovi (st.) Slavatovi a král. rychtářům v Starém a Novém Městě praž. (Ostržtekoví a Řitřšicovi)*. Má zprávu, že se někteří obyvatelé dotčených měst, jejichž částečný seznam jest přiložen, opatřili vybranými koňmi s příslušenstvím, a rád by zvěděl, proč se tak stalo. Adresáti nechť proto obešlou označené i jiné osoby a vyptají se jich, zda se přichystali k hotovosti za účelem služby ve prospěch císaře. Chtějí-li sloužit k ochraně Prahy s vojáky tu ubytovanými, kníže proti tomu nic nenamítá; není-li tomu tak, ať hotovosti hned a pod trestem zanechají (k., n.).

11. VII., Vídeň. *Ferdinand II. čes. komoře*. Přikládá opis stížnosti vévody frydlantského a nařizuje komoře, aby závady při dodávání obilí pro armádu byly okamžitě odstraněny. Pravidelné zásobování jest velmi důležité, neboť na něm závisí kázeň vojenského lidu (or., n.).

Přil. 1. 3. VII., Aschersleben. Valdštejn Ferdinandovi II. Poněvadž lodi s obilím byly zadrženy v Drážďanech, vypravil tam nejv. lajtnanta Bindtaufa, aby se na místě samém přesvědčil o situaci. Písemnou zprávu, kterou proviant. správce Bindtaufovi podal, přikládá v kopii (chybí). Je z ní patrné, jak nepatrné množství bylo z 60.000 strychů obilí, které měly být dodány z Čech, dopraveno k armádě. Bindtauf zvěděl od kurfiřta saského, že Jakub Gral, jeden

z proviant. správců, byl v Drážďanech uvězněn pro dluhy a že prodal jisté množství obilí vymlouvaje se, že byl k tomu oprávněn, aby mohl zaplatit lodníkům. Aby se zabránilo těmto nepořádkům, bude nejlépe, pojedle-li příště s každou lodí zvláštní komisař. Vévoda prosí o rozkaz pro čes. komoru, aby si věci řádně hleděla, neboť armáda nemůže hledat nedostatkem potravin (n.).

Příloha 2. Po 11. VII. (Čes. komora Ferdinandovi II. Odpovídajíc na list d. d. 3. VII. hlásí, že se pravidelná doprava obilí zdržela nízkým stavem vody. Proviantsní správci však oznamují, že voda zatím stoupla, takže v osmi dnech bude možno odeslati do ležení asi 30.000 strychů. Komora se zachová podle císařova rozkazu a zastaví zatím další nákup obilí, které bude po žních levnější (k., n.).

11. VII., Lovosice. *Účetní služebník čes. komory Jan Engelman radovi čes. kom. Günzlovi*. Do dnešního dne došlo 23.792 str. proviant. obilí, z něhož bylo naloženo a po Labi dopraveno asi 20.000 str. Ostatek bude odeslán co nejdříve; je k tomu k dispozici asi 30 lodí, z nichž každá pojme 100–150 str. Přikládá vyúčtování Salomona Freidenbergra, z něhož vyplývá, že již nemá žádných peněz; hodlá v té příčině jednati s komorou a půjde hlavně o dopravné. Dopis komory pro bratry Beuttly dovezl pisatel sám do Děčína a doručil jej Řehořovi Beuttlovi, neboť Jiří se odebral do Perna a do Drážďan, aby vyjednával se saskými úřady o celních poplatcích. Poněvadž doprava obilí z Roudnice do Litoměřic a Lovosic po vodě jest velmi zdoluhavá, doporučuje, aby obilí bylo příště dováženo vozy přímo do Lovosic. Freidenberger dostal včera dopis nejv. lajtnanta Pündthofa, jímž mu oznamuje, že 1. t. m. došlo 12 lodí s 2000 str., další postupně docházejí, takže armáda snad nebude mít nedostatku (or., n.).

Přil. Freidenbergrovo vyúčtování. Od 11. III. do 16. VI. přijal 8925 zl., vydal (hlavně za dopravu) 9737 zl. 58 kr., takže má schodek 812 zl. 58 kr. (op., n.).

11. VII., Praha. (Lichtenštejn) *král. rychtáři Menšího Města praž.* Aby dal v branách bedlivě pozorovat všechny přijíždějící i odjíždějící cizince. Ať k tomu určití lidi znalé psaní, kteří si poznamenají jména, povolání jakož i příbytky cizinců, jejichž seznamy budou odvádět městskému hejtmanu. Podezřelí budtež zadrženi (k., n.).

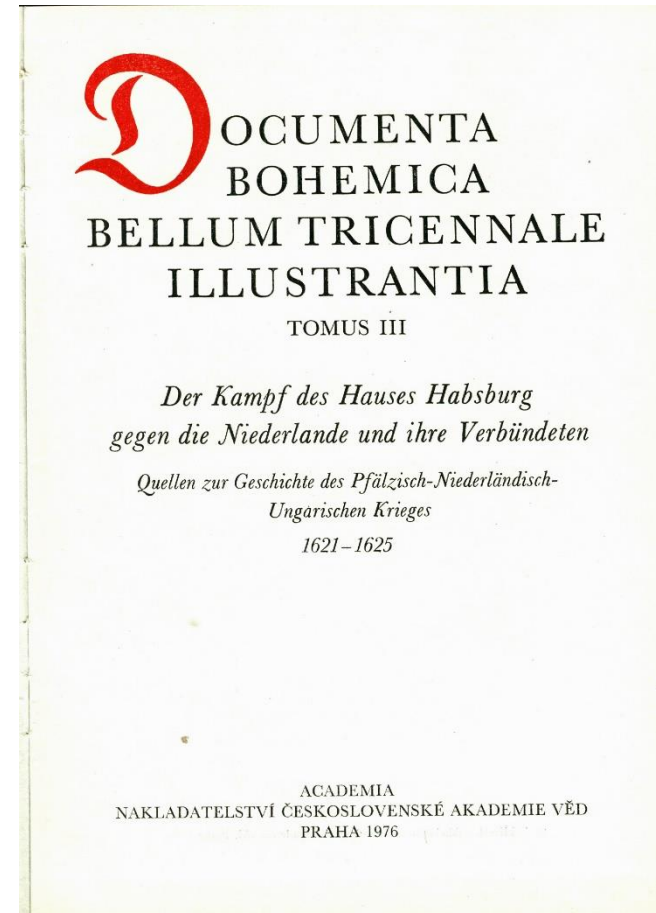
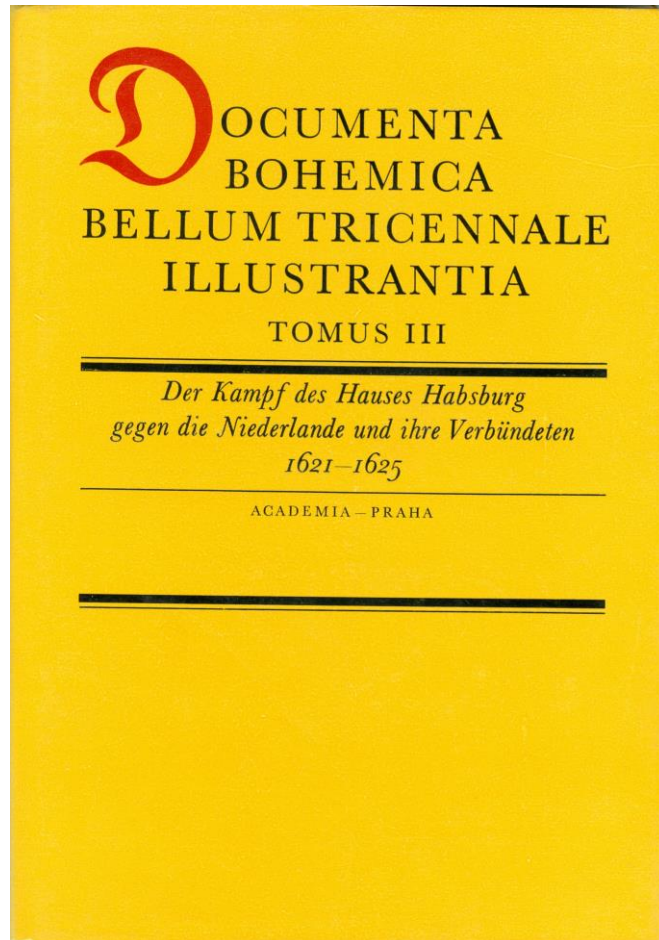
In similitudinem král. rychtářům Starého a Nového Města praž.

11. VII., Praha. (Týž) *nejvyššímu Breunerovi*. Píše o postupu hejtmana Echsla vůči Trutnovským a výběřčímu berní v Hradci Králové s žádostí, aby adresát svým kapitánům takovéto nenáležitě počínání netrpěl (k., n.).

11. VII., Praha. (Inženýr) *Giovanni Pieroni čes. míst.* Na rozkaz kn. Lichtenštejna prohlédl oba praž. hrady a předkládá zprávu o výsledcích prohlídky. Vyšehradská opevnění jsou tak sešlá, že by nemohla odolat náhlému útoku nepřítel. Bude tam nutno vybudovat před bránou do města půlměsíc z trámů a hlíny, k čemuž bude třeba 150 dělníků a několika tesařských mistrů. Před branou z města zřídí vysoký zásek s příkopem, který byl již započat, a padací můstek (200 dělníků). Utvrdit staré hradební zdi zvenčí 5 nebo 6 sruby z hlíny a trámů (80–100 dělníků). Na praž. hradě nutno v bráně na Hradčanském náměstí zdokonalit mosty a hlavně zesílit a dokončit srub proti domu pp. Vratislavů (200 lidí). Zasekat výstup z města k příkopu před branou a podél čes. kanceláře trámy a vybudovat opevnění z hlíny a břeven od brány k bažantnici a vyspravit všechna místa, jimiž je toho času možno do hradu vniknout. Zřídí

Prameny k dějinám třicetileté války

(Documenta bellum tricennale illustrantia)

Prameny k dějinám třicetileté války

(Documenta bellum tricennale illustrantia)

T. I: Der Krieg und die Gesellschaft in Europa 1618-1648 (Josef Polišenský, 1971)

T. II: Der Beginn des Dreissigjährigen Krieges. Der Kampf um Böhmen 1618–1621, (Josef Polišenský, 1972)

T. III: Der Kampf des Hauses Habsburg gegen die Niederlande und ihre Verbündeten 1621–1625 (Miloš Kouřil et Josef Polišenský, 1976)

T. IV: Der Dänisch-Niederdeutsche Krieg und der Aufstieg Wallensteins 1625–1630 (Josef Kollman, 1974)

T. V: Der Schwedische Krieg und Wallensteins Ende 1630–1634 (Miroslav Toegel, 1977)

T. VI: Der große Kampf um die Vormacht in Europa, (Josef Kočí, 1978)

1621 Juli 13, [Brünn]

Kardinal Dietrichstein an Graf Oñate: Carlo Spinelli wolle nicht unter Don Carlos Caracho [Caracciola] dienen. — [Konz., sp.]
StA Opava (Olomouc), AO, Kart. 17.

1621 Juli 13, [Brünn]

Kardinal Dietrichstein an den Gesandten Oñate: In der Nacht sei er mit Don Pietro Aldobrandini aus Nikolsburg nach Brünn zurückgekehrt. Am Morgen habe er la triste nueva de la perdida de nuestro buen conde de Buquoy erhalten. Auch Spinelli habe ihm berichtet, daß er Teschen und den Jablunkapß genommen. Gauchier schreibe, der Feind stünde an der Grenze. Er selbst brauche eine Anleihe von O. für den Sold bis August. Die Truppe sei sehr undiszipliniert, die Anwesenheit von Carlos Caracciola wäre möglichst bald erwünscht, para que gobierne esta jente y ponga orden que yo no puedo más. Auch die versprochene Pension aus Spanien würde er sehr nötig haben. Verdugo solle Duppau erhalten, una buena baronia en Bohemia. — [Korrig. Konz., sp.]
StA Opava (Olomouc), AO, Kopialbuch d. J. 1621, Nr. 125, fol. 50–55.

1621 Juli 13, Wien

Ferdinand II. an Graf Rombaldo Collalto: Nach Besetzung der Grenzen Niederösterreichs solle er auf die Schüttinsel nach Gutta ziehen. Ferner über die Errichtung einer Garnison in Ödenburg und eines Feldlagers in Neuhäusel. — [Or.]
StA Brno, RA Collaltové, Sign. 1700, fol. 21–23.

Wir erwidern dich hiemit, dass wir uns dahin genedigist entschlossen, dass du die Granitzen der Endes aufs best so müglich zur Verhütung des herauf Streiffens besetzen und drunter dich so woll der Traumich, als deiner eignen Knecht vermichter gebrauchen, von Cavalleria alda einen Teil, oder so es notwendig eracht werden wolte, alle des Obristen des Fours Reüter verbleiben und einteilen, überall guete Befelchshaber so mit glimpfen commandieren, hinordnen, als dann was daselb besehen, den negsten Weg nach der Schit auf Gutta zue mit gueter Ordnung ziehen, und daselbst bis auf unsere verrere Ordinanz verbleiben und den Pass versichern sollest.

Und weiln die Ödenburger sich bereit bewilligt noch ein Hundert Knecht in die Stadt hinein zu nemmen, sollest destwegen dahin bedacht sein, und Verordnung tuen, darmit als viel sein kann, guet, und woll disciplinierte Knecht dahin samt eim glimpflichen Befelchshaber gelegt und einquartiert werden; zumassen dann Ihrer Unterhaltung wegen mit Ihnen den Ödenburgern ein Ordinanz zu machen der Esterhasy von uns Befelch hat, wie er mit dir conferiert, und alsdann samt zwei Hundert seiner Unterhabenden Pferd, und ein Hundert Trabanten in unser Feldlager verreisen, und was er von uns in Befelch hat, verrichten wirdet.

Sonsten haben wir auf dein underhabendes Volck einen Monatsold jetzt und inner fünfzehn Tagen hernach den anderen Monatsold darzuegeben verordnet,

dessen sie sich zue weigern nicht Ursach haben, weiln man mit den andern im Läger vor Vywar¹ auch also abkommen, und darzue willig gemacht.

Sollest destwegen die Beschaffenheit in ein und anders hieher so woll auch in unser Feldlager vor Vywar¹ berichten, und zuemaln sich unser Hofkriegs Praesident der von Stadion alda befindet, mit demselben in staater fleissiger Correspondenz stehen, und dieselb continuiren, inmassen du in ein und anders der Sachen rechts zue tuen wissen werdest. Und sein dir mit Kais. Gnaden wolgewogen.
P.S.

Weiln du auch die Herbersteinische Pferd bei dir ehst sollest, von denselben die Orter besetzen und als weit dieselben nicht genug sein, das übrige von das des Fours Reüterin dazue gebrauchen und die Ortter praesidiern.

Sollest uns auch berichten, wie bald und wo du vermeinst (nach Gutta zu reisen) an die Tona zu kommen, und wohin das Geld begerest, darmit alsbald destwegen Anordnung beschehe.

1621 Juli 13, Graz

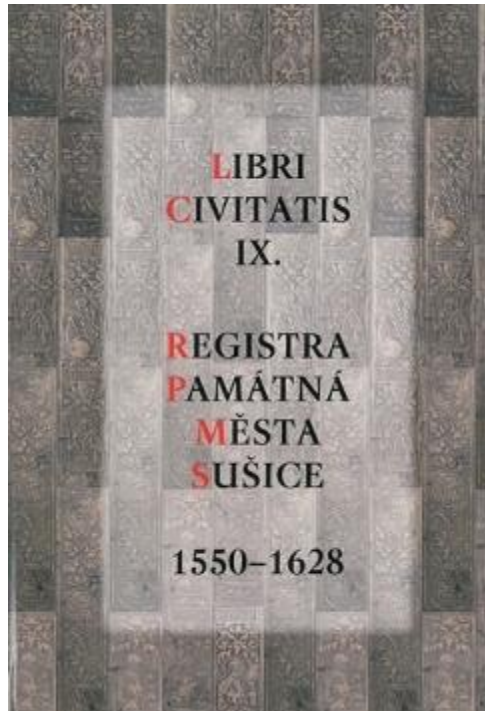
Gerhard Questenberg an Rombaldo Collalto: Er überreicht ein an den Kaiser gerichtetes Schreiben der geheimen Hofkriegsräte betreffs Batthyánys Aufstand in Ungarn. — [Or.]
StA Brno, RA Collaltové, Sign. 1700, fol. 32–35.

P. S. Hiemit auch was unsere geheime Rät von Graitz aus wegen vertreulicher mit Ihnen Correspondenz Pflügung an uns gelangen lassen, deme du in ein und anders erheisender Notdurft nach rechts zu tun, und als lang du der Enden verbleibest mit Ihnen nacher Graitz zu correspondieren wissen wendest. Datum ut in litteris.

Zu diesem Schreiben sind wir darumen geursacht, weiln vernommen wirdet, dass E. Kai. Mt. deroselben Obristen Herrn Grafen Reinwalden von Collalto, wider dem Buthiani als E. Kai. Mt. Untertan und Rebelln, die Execution allergnedigist anbefolchen, entgegen aber gedachter Buthiani für sich, und die seinigen als an dieses Land-Steyr, nechst confinirt und angeweint (?), wie leidest zu erachten, aufs höchst so Sie immer können, Ir feindliches Fürnemmen ins Werk zu setzen, und müglichsten Widerstand zu tun, auch nicht unterlassen werden, daher dann zu dieses Landes Defension und feindlichen Einfalls Verhütung auch Fürschung und Praeparation, so viel immer möglich zu tun und derentwegen in allwegs hochwürdigsten, dass man mit gedachten Herrn Obristen Graff Colalto in gueter Verstand und Correspondenz sich befinden tue, hierauf und aus solchen Ursachen, ist an E. Kai. Mt. unser gehorsamist Anlangen, damit sie gedachten Herrn Grafen von Colalto gnedigist zu Befelch geruehen wolten, damit er uns, so viel dieses Landesschaden oder Wohlfart berüeren möchte, jeder Zeit erwidern, und dits Orts vertreuliche Correspondenz mit uns halten wolle. Dieses wirdet verhofentlich E. Kai. Mt. und deroselben hiesigen Land Steyer zum besten Gewähren, und wir tun Euer Kai. Mt. uns neben gehorsamist befehlen.

¹ Ujvár, Neuhäusel.

LIBRI CIVITATIS

- revize stávajícího zastaralého soupisu městských knih
- jeho rozšíření za rok 1526 formou databáze přístupné on-line
- zpřístupňování významných nejstarších městských knih českých a moravských měst

LIBRI CIVITATIS

- I. Pamětní kniha České Lípy 1461–1722**
- II. Rejstřík stavby děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě**
- III. Městská kniha Litoměřic (1341)–1562**
- IV. Kniha soudní a pamětní města Ústí nad Labem 1438-1514**
- V. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1518 - 1581**
- VI. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582 – 1657**
- VII. Pamětní kniha města Pacova**

LIBRI CIVITATIS

- VIII. Liber inquilinorum Nového Města pražského 1585/1586**
- IX. Registra památná města Sušice 1550–1628**
- X. Knihy chebské zemské berně z let 1438 a 1456**

Prameny k dějinám 16.-18. století

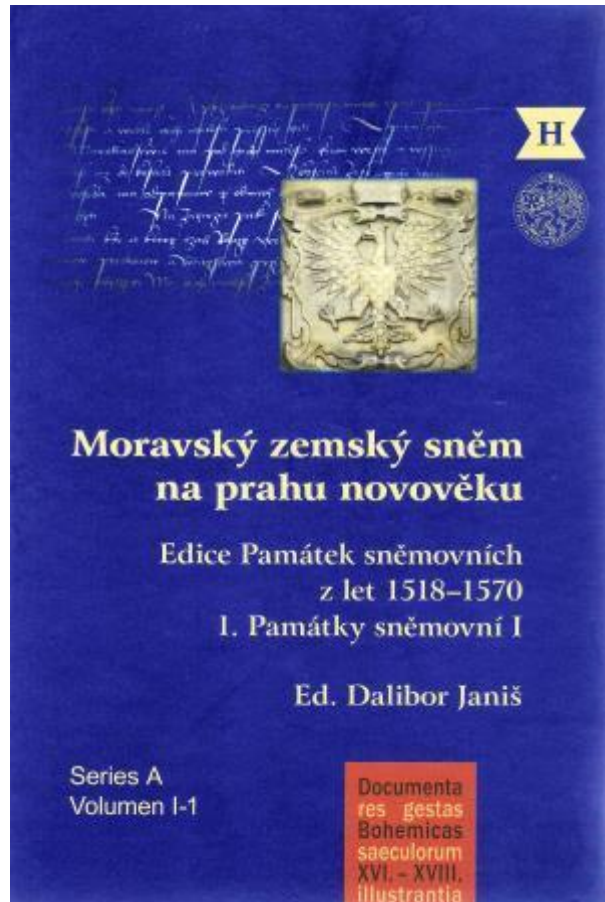
(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

Řada A - Veřejný život

- A I. Právo a ústavní zřízení
- A II. Politika
- A III. Náboženství a církve
- A IV. Ekonomika
- A V. Novinové zpravodajství

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

Řada A:

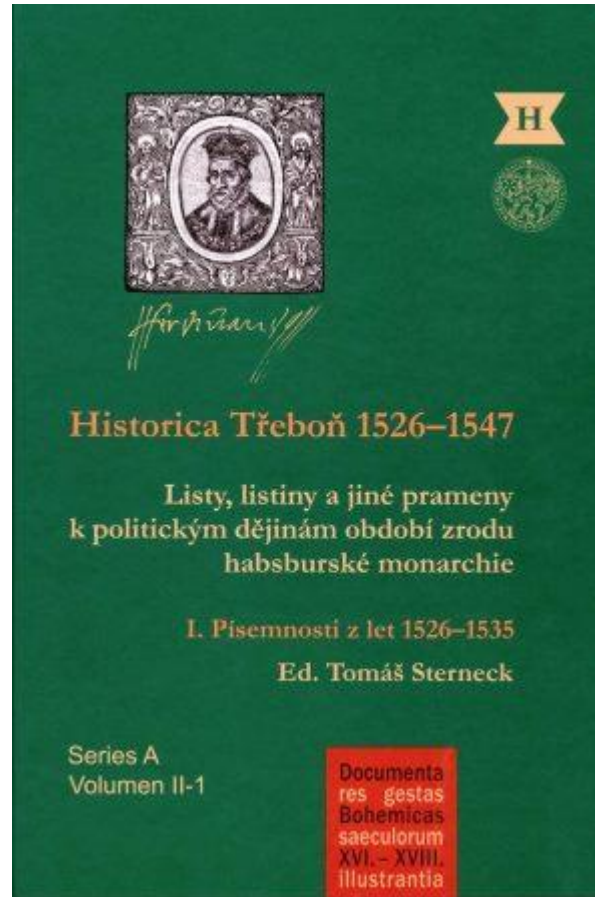
Dalibor Janiš (ed.):

Moravský zemský sněm na prahu novověku.

Edice Památek sněmovních z let 1518-1570. 1. Památky sněmovní I. Prameny k českým dějinám 16. – 18. století, řada A, svazek I/1, Praha 2010.

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

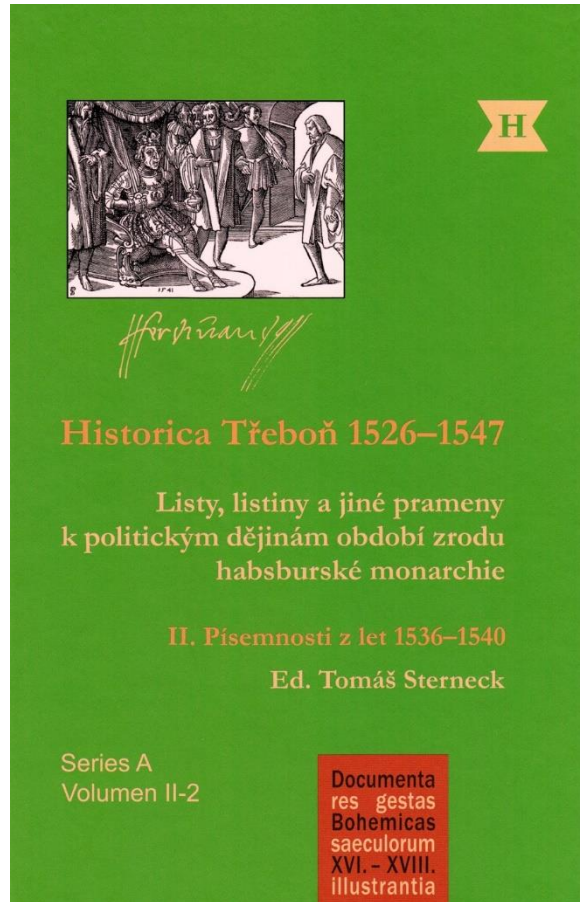
Tomáš Sterneck (ed.):

Historica Třeboň 1526-1547. Listy, listiny a jiné prameny k politickým dějinám období zrodu habsburské monarchie.

I. Písemnosti z let 1526-1535. Prameny k českým dějinám 16. – 18. století, řada A, svazek II/1, Praha 2010.

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

Tomáš Sterneck (ed.):

Historica Třeboň 1526-1547. Listy, listiny a jiné prameny k politickým dějinám období zrodu habsburské monarchie II. Písemnosti z let 1536-1540, Praha 2014.

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

Řada B - Soukromý život

B I. Osobní korespondence

B II. Deníky, památníky, biografie, autobiografie

B III. Cestovní deníky, cestopisy

B IV. Rodinné kroniky, paměti

B V. Právní a trestně právní písemnosti s osobní výpovědí (výslechy, testamenty, svatební smlouvy ...)

B VI. Písemnosti evidenčního charakteru (pozůstalostní inventáře, seznamy osob různého určení ...)

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

Řada B:

1. Pavel Marek: Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna
2. Miroslava Durajová - Rostislav Smíšek: Hieronymus der Ältere Schlick: Das Tagebuch. Eine Selbstdarstellung aus den Jahren 1580-1582
3. Václav Bok - Anna Kubíková: Bericht über die Reise Johann Christians und Johann Seyfrieds von Eggenberg durch die Länder Mittel-, West- und Südeuropas in den Jahren 1660-1663
4. Zdeněk Vybíral: Paměti Pavla Korky z Korkyně. Zápisky křesťanského rytíře z počátku novověku

Prameny k dějinám 16.-18. století

(Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI. - XVIII. illustrantia)

5. Rostislav Smíšek: Das Tagebuch Ferdinands zu Schwarzenberg aus den Jahren 1686-1688 und 1696-1697
6. Petr Mareš: Korespondence Albrechta Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1570-1596
7. Miroslav Žitný: Korespondence Šťastného Václava Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1600-1610 (7/1)
Miroslav Žitný: Korespondence Šťastného Václava Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1611-1621 (7/2)

Albrecht Pětipeský z Chýš a Egrberku píše Adamovi Bzenskému z Prorubě. Informuje ho o tom, že zasazené vrby, na které si stěžuje, vysadil na svém statku, proto je nebude porážet.

Horní Cetno, 20. května 1575

Zámek Nelahozeves, Lobkowitz Collections, o. p. s., archivní soubor Lobkovicové roudničtí (LR) – Rodinný archiv, sign. P 10/1-1, fol. 12, česky, koncept¹

Téhož zdraví [etc.]. Psaní Vaše[m]u dosti obšírné[m]u sem porozuměl, na kderěž odpovědi žádáte. I tutož odpověď Vá[m] na všecko dávám. Předkem strany vrbí sázení, kteréž sem saditi dal v svých vlastních a dědičných kruntech, to moha bez opovědi Vás i poddaných Vašich dobře učiniti. Abych pak <já se> zase je vyťahovati měl, zbytečnú práci dvojí bych sobě čimil, což oumyslu nejsem, ((nýbrž bohda víc saditi dáti)). Strany <pak> cesty <skrze> udělení skrze zahradu krčmáře² Vašeho že by Vás zpráva došla, tím což klevetá[m]³ podobný j[es]t, jak živ sem se nerad zaneprázňoval, ješto toho oumyslu nejsem, neb Vy víte k poddaným Vašim dobře a spravedlivě ((jak)) se chovati. <Abych> Abych pak i toho něco řekl, nerozumím, aby Vá[m] co ke škodě bylo a též nemá[m] té naděje, abyšte mě v to[m] uposlechnúti měli. ((Neb kdybych vdycky o každé slovo, co mi kdery sedlák poví, k sousedům dopisovati se měl, jako Vy ((ke mně)), velkú práci bych míti mušel s malým užitekem)). Dále <těž> dokládáte, že bych praviti měl, že s Vámi přátelsky a sousecky bych rád byl, k tomu se znám. A Vy říci nemůžete, abyšte mě jináč poznati měli, než že sem se k Vám vdycky ve všem volně a sousecky choval, jakž pak můj oumysl jak živ byl ke všem milým ((pánům)) a přátelím se chovati. A poněvadž pak Vy o takové vůli mé ((přátelské samí)) víte a vědčno Vá[m] není, ((sám)) <a> nevím tomu co říci, než jakž Vá[m] se <<libí>> vidí, toho při vůli Vaši zanechatí ((jiz)) musím. <S tím Pán Bůh>. Datum na Cetni⁴ v pátek před hodem slavný[m] selsání Ducha svatého léta [tisícího pětistého] sedmdesátého pátého.

Urozenému panu Adamovi Bzenské[m]u z Prorubě⁵ a v Bezně,⁶ panu švakru a kmotru mé[m]u milé[m]u.

Alb[re]cht Pětipeský

¹ Adresa je na konceptu uvedena na konci listu. Koncept není ověřený (podpis, pečeť).

² Albrecht, krčmář, poddaný Adama Bzenského z Prorubě.

³ Kleveta – pomluva, klep; hádka.

⁴ Horní Cetno, poddanská ves a tvrz západně od Mladé Boleslavi (kraj Středočeský). V majetku Albrechta Pětipeského z Chýš a Egrberku.

⁵ Adam Bzenský z Prorubě (zemřel 1605), na Bezně a Niměřicích.

⁶ Bezno, poddanská ves a dvě tvrze jihozápadně od Mladé Boleslavi (kraj Středočeský). Část v majetku Adama Bzenského z Prorubě.

Rudolf II. Habsburský píše Albrechtovi Pětipeskému z Chýš a Egrberku. Informuje ho o tom, že mu radové české komory nařídili, aby jako výběrčí posudného v Boleslavském kraji vybíral v tomtéž kraji také korunovační berni. Vyhláší ho za výběrčího této berně. Bez jeho poručení nemá vybranou berni nikomu vydávat.

Vídeň, 23. listopadu 1575

Zámek Nelahozeves, Lobkowitz Collections, o. p. s., archivní soubor Lobkovicové roudničtí (LR) – Rodinný archiv, sign. P 10/3, fol. 52-53, česky

Slovutnému Albrechtovi Pětipeské[m]u z Chýš a z Egrberku na Cetni, věrnému našemu milému.

Rudolf druhý,¹ z Boží milosti římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a uherský, český [etc.] král [etc.].

Opatrný [!]² věrný náš milý. Jakož o tom dobrou vědomost máš, že jsou nám stavové Království českého při jminulém vyhlášení a korunování našem na Království české berni, kteráž se při korunování králův českých od starodávna dávala, totiž po půl ouroku svatohavelským svolili.³ I ačkoliv toho zprávu jmíti ráčíme, že jsou Jeho Milosti římského císaře pána a otce⁴ našeho nejmilejšího rady komory české⁵ při Tobě i jiných osobách v krajích, kterýž k vybírání posudného Jeho Milosti Císařské svoleného voleny jsou, aby od nich taková berně naše tolikéž vybírána byla, nařízení učinili, i také že jest se při zasednutí tohoto nynějšího soudu komorního svatomartinského⁶ všechněm vůbec ze všech krajův na týž způsob napomenutí stalo, aby takovou berni jeden každý bez prodávání spravil.⁷ Však nicméně nemohli jsme pomínouti, nežli vedle toho Tobě tohoto psaní učiniti, milostivě o Tobě nepochybujíc, že té práce a první služby pro nás k sobě přijíti sobě neztížíš a vedle takového nařízení Jeho Mi[ll]o[s]jti Císařské rad komory české (jakž Tě pak již za výběrčího našeho listem odevřeným vůbec vyhláším) touž berni nám svolenou v kraji Boleslavským vybírati a v tom ve všem se vedle zavření sněmovního⁸ chovati budeš.⁹ Však jest při tom milostivá a jistá vůle naše, aby dotčené berně nižádnému bez

¹ Rudolf II. Habsburský (narozen 18. 7. 1552, zemřel 20. 1. 1612), římskoněmecký císař, český a uherský král.

² Chybné oslovení v listu z panovnícké kanceláře. Oslovení „opatrný“ příslušelo měšťanovi královského města (kromě měšťanů pražských měst). Albrechtovi, jako příslušníku rytířského stavu, příslušelo oslovení „slovutný“.

³ Sněmy české IV, č. 75, s. 242-254 (Usnesení zemského sněmu konaného 6. září 1575), zde s. 250-251. Stavové na sněmu povolili vybírat tzv. korunovační berni a stanovili řád při jejím vybírání. Tentýž sněm přijal a vyhlásil Rudolfa II. Habsburského za českého krále. Českým králem byl Rudolf II. Habsburský korunován 22. září 1575.

⁴ Maxmilián II. Habsburský, (narozen 31. 7. 1527, zemřel 12. 10. 1576), římskoněmecký císař, český a uherský král.

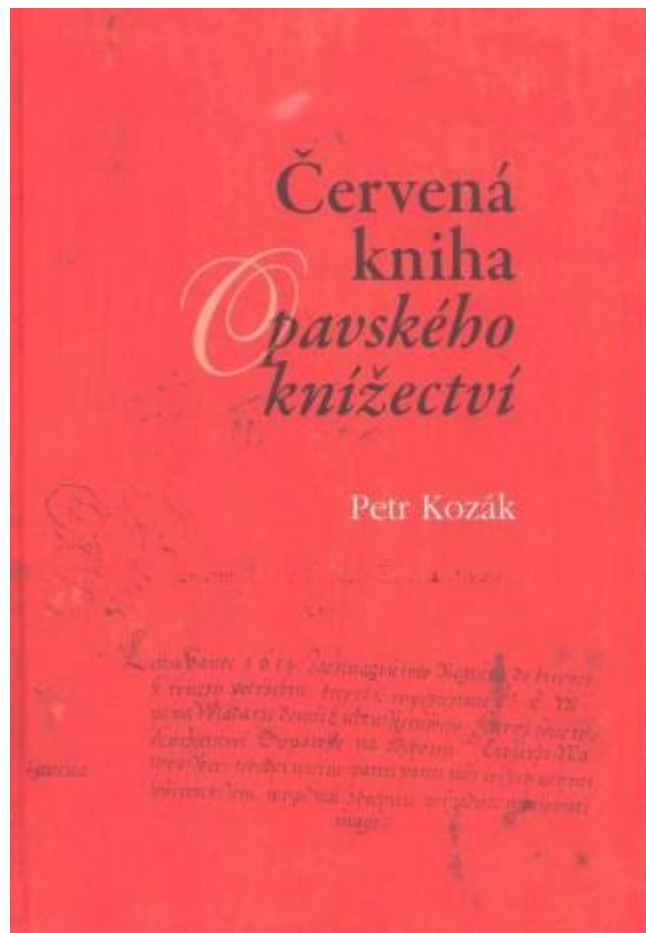
⁵ Rady české komory byli Jáchym Novohradský z Kolovrat (prezident), Vilém Opersdorf z Opersdorfu, svobodný pán z Dubu a Frýdštejna, a Jan Robmháp ze Suché. Jáchym Novohradský z Kolovrat (zemřel 17. 1. 1600), na Košátkách a Buštěhradě, příslušecí dvorského a komorního soudu, prezident české komory; Vilém Opersdorf z Opersdorfu, svobodný pán z Dubu a Frýdštejna (zemřel 1588), na Heřmanově Městci, rada české komory; Jan Robmháp ze Suché (zemřel po 1581), ve Starém Městě pražském, rada české komory.

⁶ Zasedání komorního soudu bylo zahájeno 15. listopadu 1575. Srov. V. SCHULZ, *Přispěvky*, s. 79, č. 133.

⁷ Tento list je reakcí panovníka na list nejvyšších zemských úředníků, ve kterém mu oznamují, že radové české komory nařídili výběrčími korunovační berně krajské výběrčí posudného. Srov. *Sněmy české IV*, č. 99, s. 480 (Praha, 19. listopadu 1575), nejvyšší úředníci zemští Rudolfovi II. Habsburskému.

⁸ Sněmovní zavření – usnesení zemského nebo generálního sněmu.

⁹ NA Praha, SM, inv. č. 3133, sign. S 15/25, kart. 2067, fol. 37 (Linec, 2. listopadu 1575), koncept mandátu Rudolfa II. Habsburského adresovaného všem stavům do krajů, kterým vyhláší výběrčího korunovační berně, nařizuje mu, aby se odebral do krajského města a nařizuje stavům, protože se blíží čas vybírání korunovační berně, aby jí výběrčí odevzdali. Srov. NA Praha, SM, inv. č. 3133, sign. S 15/25, kart.

Petr Kozák (ed.)

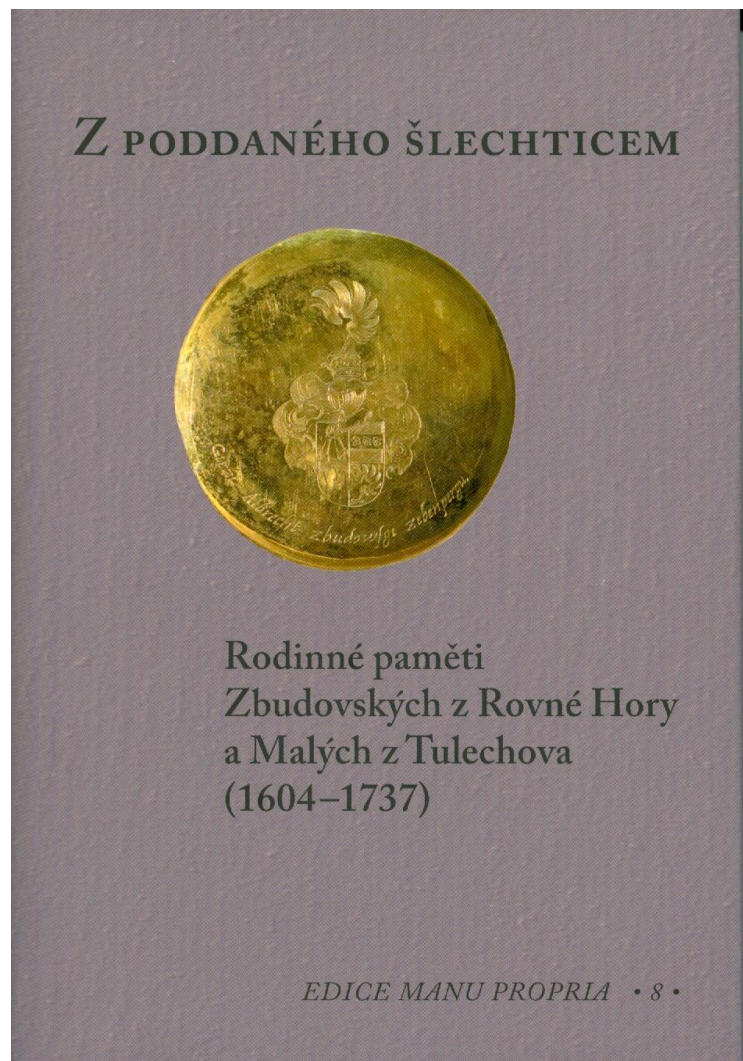
**Červená kniha Opavského
knížectví**

**Edice registra komunikace
opavských stavů z let 1614–1618
ve věci jejich sporu s Karlem z
Lichtenštejna**

Opava, Zemský archiv

2015

MANU PROPRIA

- zpřístupnění starých textů subjektivní, autobiografické povahy v moderních edicích
- „ego-dokumenty“ - osobní, „vlastnoruční“ svědectví o životě konkrétních lidí
- memoárové záznamy, deníky, pamětní knihy, soukromá korespondence
- autenticky zachycují každodenní život pisatelů

MANU PROPRIA

1. Alžběta Lidmila z Lisova – Rodinné paměti
2. Kryštof Václav z Nostic – Deník z cesty do Nizozemí v roce 1705
3. Gabriela ze Schwarzenbergu – Krátká cesta životem a Evropou
4. Jan Zajíc z Házmburka – Sarmacie aneb zповěď českého aristokrata
5. Gabriela Sobková z Kornic, provdaná ze Spens-Booden – Deníkové rodinné záznamy (1785-1808)
6. Karel Kramerius – Putování po českých hradech (1814–1818)
7. Emil Zimmer – Moje inženýrské paměti, 1.+2. díl
8. Z poddaného šlechticem – rodinné paměti Zbudovských z Rovné hory a Malých z Tulechova (1604-1737)

A[nn]o 1639 /An Dienstag/ den 3. *Augusti*⁶⁷ ist mein tochterle *Polexina Francisca* nach miternacht umb halbey eins auf den mitwoch gestorben und ich es mitwoch abendts zu s[ank]ten Maria Magdalena zu den andern kindern begraben lassen.⁶⁸

|22v| Anno 1639 an mitwoch den 5. *Octobris* ist meine schwagerin, alß meines weibs junckhfrau schwester, *Veronica Perroin*, an der pest gestorben. Den 6. ditto hadt man sie bey Maria Magdalena neben ihrer frau muetter und meinen dreuen kindern begraben und den 7. ditto seindt die seel messen vor sie gehalten worden.

{ad 23: *) Viz paměti toho rodu na lv}⁶⁹

|23r| //Má Žofička se narodila | Jan Adalb[ert] Malý z Tulechova ji sobě následovně v létu 1660 za manželku pojal // {x}⁷⁰

Anno 1640 an mitwoch den 31. *Octobris*, war in zeichen des stiers, hadt Gott d[er] All mechtige meinen allerliebsten hertzl in meine[r?] abwessenheit, dan ich zu Melnig auf den weinlesen⁷¹ gewest, geholfen und uns eine junge tochter auf die weldt bescherdt, weliche gebohren nach zwölfen zu mittag edtwas ein viertl stundt vor eins. Nach der geburth ist mein liebstes weib gahr kranckh worden gantzer 3 stundt in omnachten gelegen, d[a]ß man sie vor todt schon gehalten. Doch mit Gottes hilf ist sie widerumb gesundt worden.

⁶⁷ Ve skutečnosti připadl 3. srpen na středu, nikoliv na úterý.

⁶⁸ Odstavec je psán odlišným inkoustem, zřejmě s určitým časovým odstupem.

⁶⁹ Poznámka archiváře V. Schulze vztahující se k českému příspěvku na začátku fol. 23r (viz následující poznámku) a odkazující na paměti Malých z Tulechova, fol. 1v (srov. zde, s. 268).

Léta 1639 /v úterý/ 3. srpna⁶⁷ má dceruška Polyxena Františka po půlnoci okolo půl jedné ve středu zemřela a já ji ve středu večer nechal pohřbít u sv. Maří Magdalény k ostatním dětem.⁶⁸

|22v| Léta 1639 ve středu 5. října má švagrová, tedy panna sestra mé ženy, Veronika Perrová, zemřela na mor. 6. téhož měsíce byla pohřbena u sv. Maří Magdalény vedle její paní matky a mých tří dětí a 7. téhož měsíce se za ni sloužily zádušní mše.

{ad 23: *) Viz paměti toho rodu na lv}⁶⁹

|23r| //Má Žofička se narodila | Jan Adalb[ert] Malý z Tulechova ji sobě následovně v létu 1660 za manželku pojal // {x}⁷⁰

Léta 1640 ve středu 31. října, což bylo ve znamení Býka, Bůh Všemohoucí pomohl mému nejmilejšímu srdíčku v mé nepřítomnosti, neboť jsem byl v Mělníku na vino-braní,⁷¹ a nadělil nám na svět děvčátko, které se narodilo po dvanácté v poledne, asi čtvrt hodiny před jednou. Po porodu má nejmilejší žena velmi onemocněla, celé 3 hodiny bezvládně ležela, takže už byla považována za mrtvou, pak se ale s pomocí Boží zase uzdravila.

⁷⁰ Český psaný příspěvek rukou Jana Adalberta Malého z Tulechova. K němu archivář V. Schulz připojil odkaz na zápis o svatbě Jana Adalberta Malého z Tulechova s Žofií Barborou Zbudovskou v pamětech Malých z Tulechova, fol. 1v (srov. pozn. 69).

⁷¹ „Weinlese“, slavnostní sběr vinných hroznů, jenž měl v raném novověku obřadní charakter. K tomu Jan KILIÁN, *Mělník, město vína*, in: Jan Kilián a kol., *Mělník*, Praha 2010, s. 329–359 (stať Mělnické vino-braní na s. 352–356).

SOUPIS PODDANÝCH PODLE VÍRY z roku 1651

- Edice dochovaných soupisů krajů: Bechyňsko, Berounsko, Boleslavsko, Čáslavsko, Hradecko-Bydžovsko, Kouřimsko, Loketsko, Rakovnicko, Žatecko
- vytvořit nové funkční farní organizace v KČ po 1648
- skutečný stav zastoupení katolíků mezi obyvateli KČ ve všech krajích
- Praha, SÚA 1993–2000

BERNÍ RULA

Hospodářsko-sociální pramen k českým dějinám.

Soupis movitostí i osob k berním účelům dle příslušnosti ke krajům (stav z r. 1615, tj. 14 krajů).

Soupis vesnic, městeček a měst v Čechách; seznam mlýnů, hamrů, hutí, dvorů, far, samot, i ovčáků a Židů.

1–33, Praha 1949–1955, 8–9, 14–15, 25, 34, Praha 2001–2011

Lánové rejstříky

MATĚJEK, František

Lánové rejstříky Brněnského kraje z let 1673-1675. Praha : TEPS, 1981.

Lánové rejstříky jihlavského a znojemského kraje z let 1671-1678. Praha : TEPS, 1983.

Lánové rejstříky hradištského kraje z let 1669-1671. Uherské Hradiště : Slovácké muzeum, 1984.

Lánové rejstříky olomouckého kraje z let 1675-1678. Praha : Danal, 1994.

Lánové rejstříky přerovského kraje z let 1675-1676. Ostrava : [s.n.], 1987.

Edice pramenů hospodářského charakteru

- katastry
- urbáře
- pozemkové knihy

Katastry

- TEREZIÁNSKÝ KATASTR ČESKÝ (TKČ); I–III, Praha 1964–1970
- TEREZIÁNSKÝ KATASTR MORAVSKÝ (TKM); Praha 1962
- KAROLÍNSKÝ KATASTR SLEZSKÝ (TKS); I–II, Praha 1972–1973

Příklad tabulkového zpracování

TEREZIÁNSKÝ
KATASTR
MORAVSKÝ

PRAMENY Z 2. POLOVINY 18. STOLETÍ
K HOSPODÁŘSKÝM DĚJINÁM MORAVY

JIŘÍ RADIMSKÝ - MIROSLAV TRANTÍREK

ARCHIVNÍ SPRÁVA MINISTERSTVA VNITRA • PRAHA

JIHLAVSKÝ KRAJ

POŘ. Čís.	TRŽ. CENA	BON.	ORNÁ PŮDA	ZA- HRADY	LADA	PUS- TINY	PASTVI- NY	VINO- HRADY	LOUKY	LESY	RYBNÍKY		DOMY		BERNÍ LÁNY 64			
											kapři	štiky	měst.	předm. chal.				
	zl, kr		m, a	m, a	m, a	m, a	m, a	m, a	f	m, a	k	k						
23. Puklice																		
1.	Bradlo	1,- 3,-	376,1	8,2	31,7		26,4		37	7,4	11/20	2/4			1	2	33	
2.	Puklice	1,- 3,-	556,4 ^{3/4}	21,2			78,5		22	1,2		2/4			2	3	35	
			932,5 ^{3/4}	29,4	31,7		105,1		59	8,6	11/20	1			3	6	4	
24. Rantířov																		
1.	Rantířov	1,- 2,5	264,5	6,-			7,5		13 ^{3/4}						5	1	30	
25. Rudolec																		
1.	Arnolec	1,- 3,-	522,6 ^{3/4}	8,6	29,-	14,2	38,-		39 ^{3/4}	71,-	6	9 ^{1/4}			4	3	27	
2.	Blížkov	1,- 3,-	992,4	7,1	111,5	30,2	9,-		63 ^{3/8}	184,4	2	16 ^{1/4}			6	6	3	
3.	Bohdalov	1,- 3,-	812,-	7,2 ^{3/4}	65,1	63,1	33,5		58 ^{3/4}	17,4	7	20 ^{3/4}			10	5		
4.	Černá	1,- 3,-	429,2	9,2	51,4	15,6	17,-		38 ^{3/4}	16,2		12 ^{1/4}			7	2	49	
5.	Dědkov	1,- 2,5	399,6	6,3	26,6	12,4	22,2		35 ^{3/4}	4,4		2 ^{1/4}			2	2	13	
6.	Chlumek	1,- 2,5	374,3 ^{2/4}	5,2 ^{1/4}	62,5 ^{1/4}	23,2	18,-		30 ^{2/4}	9,5		3			2	2	4	
7.	Chroustov	1,- 2,5	229,-	4,3	5,5	14,2	8,-		10 ^{1/4}	10,-		1			5	1	14	
8.	Jersín	1,- 3,-	484,1 ^{1/4}	4,5	11,7	18,-	4,2		22 ^{2/4}	12,4	2	2			2	2	57	
9.	Kyjov	1,- 2,5	108,7	2,4	5,4	5,2	13,6		8 ^{1/4}	11,4					5		40	
10.	Měřín	1,- 3,-	1501,3	44,2 ^{3/4}	259,5	89,6	41,4		36 ^{3/8}	715,4	6 ^{3/4}	9	23	48	16	10	58	
11.	Milíkov	1,- 3,-	185,6	2,3	42,5		13,4		17 ^{2/4}	9,6		2			2	1	12	
12.	Nadějov	1,- 3,-	489,-	1,5	16,5	19,-	44,4		40 ^{1/4}	43,-		3 ^{1/4}			10	3	6	
13.	Rudolec	1,- 2,5	381,2	2,6	17,4	39,7	4,6		35 ^{3/4}	-4		2			5	2	7	
14.	Stáj	1,- 2,5	378,5	8,2	27,3	1,4	11,-		22 ^{2/4}	53,4		5 ^{3/4}			3	2	8	
15.	Zhoř	1,- 3,-	512,1	8,-	14,4	11,4	26,4		60 ^{3/4}			7 ^{3/4}			8	3	14	
			7800,7	122,7 ^{1/4}	747,7 ^{1/4}	358,2	305,5		520 ^{1/4}	1159,5	23 ^{3/4}	96 ^{1/4}	23	48	87	48	56	
26. Řečice																		
1.	Řečice	1,- 2,5	660,2	13,2	63,7	-6	8,4		76 ^{2/4}	19,1		1 ^{1/4}			5	3	50	
27. Slavonice																		
1.	Slavonice	52,5 3,-	3144,1	31,3 ^{3/4}	437,4	482,5			309 ^{3/4}	326,2	3	78	88	180		27	3	
28. Stránecká Zhoř																		
1.	Kochánov	1,- 3,-	492,2	1,3	56,7		16,-		27							2	2	28
2.	Horní Radslavice	1,- 2,5	474,4	2,2	40,6	30,1	4,-		22 ^{2/4}						2	2	11	
3.	Netín	1,- 3,-	574,7	3,2	41,5	18,2	2,2		31			1 ^{1/4}			4	2	55	
4.	Otín	1,- 3,-	96,2	-5	10,7	3,-			9								33	
5.	Pavlinov	1,- 3,-	371,3	2,4	29,5		2,6		41						2	2	3	
6.	Pohořílky	1,- 2,5	108,7		7,7	1,3			3 ^{1/4}								29	
7.	Pustina	1,- 3,-	327,3		19,5	20,5			15 ^{1/4}							1	43	
8.	Šeborov	1,- 2,5	231,6		28,-		2,2		8 ^{1/4}							1	6	
9.	Zadní Zhořec	1,- 2,5	347,2	3,2	16,5	12,-			35 ^{3/4}			1/4			1	1	43	
			3024,4	13,2	251,7	85,3	27,2		192 ^{1/4}			2			9	14	59	

Příklad edice urbáře panství

Jeden pramen

Documenta Liechtensteina

Documenta
Liechtensteina
Series Nova
I

MAREK VAŘEKA (ED.)

URBÁŘ PLUMLOVSKÉHO PANSTVÍ Z ROKU 1624

Documenta Liechtensteina

[fol. 4r]

Městečko Určice

Jest osob osedlejších kromě pana Jana Kozy ¹ a ráthausu obecního	104
V tom jest rolníků.....	53
Zahradníků.....	51

Plat stálej

Auroků z klučí o svatém Jiří.....	81 zl. 1 gr. 1½ d. 1 h.
Z roli dvořskejch o témž času	4 zl. 1½ gr.
Z vaření piva	12 zl. 15 gr.
Za roboty hamerní	1 zl.
Z vajec o témž času 25 kop 24 1 kopa po 4 gr. 2 d činí.....	3 zl. 18 gr. 6 d.
Z auroků svatováclavskýho	95 zl. 20 gr. 1½ d 1 h.
Z roli dvořskejch o témž času	4 zl. 1½ gr.
Z vaření piva	12 zl. 15 gr.
Za roboty hamerní	1 zl.
Za 1½ kop 16 sýrů 1 sejr po 2 gr. činí	7 zl. 2 gr.
Za 1½ kop 16 slepic 1 slepice po 2 gr. činí.....	7 zl. 2 gr.
Za fůry dřevní o svatém Martině	6 zl.
Z Mitrova pusté vsi ²	8 zl.
Ovsa o témž čase vychází 4 metky, počítaje do metka 32 měřičky na met veliké míry 64 měřičky, činí 2 m[e]ty. ³ Počítaje 1 měřičku] po 8 gr.	16 zl.

[fol. 4v] V témž městečku jest kostelní poddaci,⁴ pokládá se ve 2 zl.
Odúmrti vykoupenou mají.

Suma platů stálého z toho městečka 261 zl. 17 gr. 2½ d.

¹ Jan Ivan Koza patřil k drobné šlechtě, která se usadila v polovině 16. století na plumlovském panství. Jeho bratr Bernard Koza z Hradiště zastával službu u olomouckého biskupa. Dále známe ještě Janova bratra Václava Kozu z Hradiště a sestru Johanku. Poprvé objevujeme v pramenech Jana Ivana Kozu z Hradiště již v roce 1581. Je možné, že také on již v roce 1624 nežil a grunt držel někdo z rodiny. MZA, fond: Stavovské rukopisy, A 3, inv. č. 756, brněnské půhony, fol. 448b–449a. MZA, VS Plumlov, F 264, inv. č. 835, urbář z roku 1590, fol. 89a. Jméno v urbáři není přeškrtnuto novým jménem, jak je to u většiny jiných zápisů. Proto můžeme předpokládat, že rodina Kozů z Hradiště zde seděla ještě začátkem třicetileté války. Vařeka, M.: *Jan z Pernštejna*, s. 104

² Pustá vesnice u Určic, která zanikla asi ve středověku, protože již v roce 1590 byla pustá. Hosák, L.: *Historický místopis země moravskoslezské*, Praha 2004, s. 516. Janoušek, V.: *Okres prostějovský*, s. 72.

³ 1 měrice byla asi 61,487 litrů, 1 met byl 19, 678 hl. Hofmann, G.: *Metrologická*, s. 75.

⁴ Kostelní poddaci byla dávka placená na kostel, v našich zemích se sni setkáváme již od středověku.

Těmito robotami povinni jsou

Rolníci povinni jsou při dvoru krumskýnském roli na 4 brázdy¹ k setí i na zelí, hrách a konopí² orati a podmítati³ přinejmenším 15 dní. Činí těch dní 795.^a Pokládaje za 1 den po 7½ gr. činí

198 zl. 22½ gr.

Týž oni rolníci povinni jsou hnůj na roli k těmuž dvoru náležitě voziti po 6 dnech. Činí těch dní 318.^b Pokládaje za 1 den po 7½ gr. činí

79 zl. 15 gr.

Těž oni rolníci povinni jsou z 122^c čt[vrtní] rolí z 1 každé čtvrti⁴ roli po třech šibách dřev

[fol. 5r] k pivovaru plumlovskému přivesti odtud odkud se káže. Činí těch fůr 366. Pokládaje od 1 fůry po 9 gr. činí.....

109 zl. 24 gr.

Týž rolníci povinni jsou dříví k zámku Prostějovu a Plumlovu i ke dvoru krumskýnskému, k[e] stavení voziti, kdyžby toho potřeba nastala. Za tu robotu pokládá se v mírnosti.....

12 zl.

Týž oni rolníci povinni jsou od Trávníku⁵ krumskýnského při příjezdu panském, dříví na zámek Prostějov po 2 fůrách přivést. Činí těch fůr 106. Pokládaje od 1 fůry po 6 gr. činí

21 zl. 6 gr.

Rolníci povinni jsou, když se rybník Horní určickéj loví, ryby rozvážeti, kdež se jim káže i také plod odkudkoli do téhož rybníka k násadě voziti a za to se jim platí od 1 míle⁶ po 4 gr.

Rolníci povinni jsou z rybníčka Dolního, když se plod loví, kdež se káže plod do rybníků voziti, a za to se jim též platí od 1 míle po 4 gr.

Zahradníci povinni jsou proutí k oplétání potrubí, k týmž nadepsaným rybníkům sekati potrubí, oplétati. Ryby při lovení na vozy nosyti, bylo by potřebí v rybníce greštovati a v tom rybníce i obilí rozsývati. Za to se pokládá v mírnosti.....

8 zl.

Rolníci povinni jsou dříví ku palivu, k lovení

[fol. 5v] rybníků [všech] i proutí k oplétání potrubí a k děláni novejšch braní i také šibinky⁷ přivážeti. Za tu povinnost v mírnosti se pokládá

9 zl.

Rolníci povinni jsou, když se kterej rybník Rakouskej, Smržickéj [a] Polní osejí. Obilí z nich do dvorů panských voziti po 2 dnech, činí těch dní 106.

^a Psáno arabskými čísly.

^b Psáno arabskými čísly.

^c Psáno arabskými čísly.

¹ Brázda asi 30,89 cm. Hofmann, G.: *Metrologická*, s. 52.

² Jednalo se o technickou plodinu, zvanou též semenec.

³ Podmítání je první přeorání pole.

⁴ Čtvrt pole bylo asi 4, 6 ha. Hofmann, G.: *Metrologická*, s. 55.

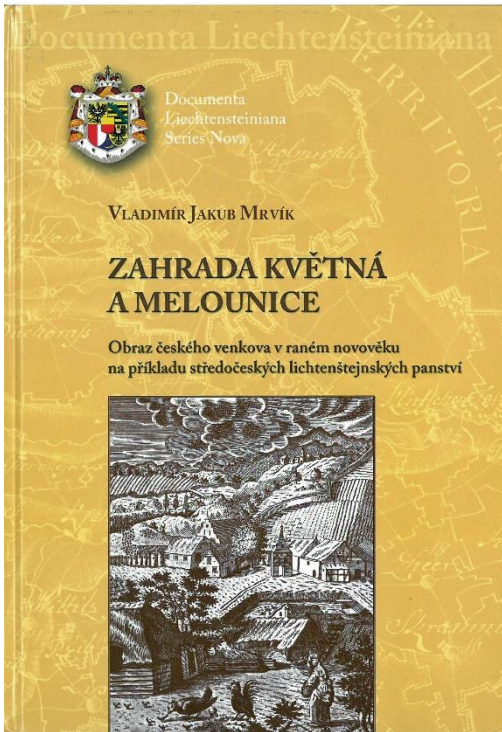
⁵ Trávník krumskýnský je název místní trati. Janoušek, V.: *Plumlovský okres*, s. 116.

⁶ 1 míle asi 11,249 km Hofmann, G.: *Metrologická*, s. 75

⁷ Křoviny, které sloužily jako palivo.

Příklad edice pramenů hospodářské povahy pro jedno panství

Více pramenů v edici

Soupis osedlých hospodářů k 1. lednu 1637

SOA Praha, Vs Kostelec nad Černými lesy, inv. č. 3146, kt. 1919, nefol.

Jan Mařálka klišnu a vola, Jakub Strauf koň. 1 kus, Jan Votýpka, Jan Klempera, Řehoř Novotný, Bartoň Novotný 1 kus, Martin kovář. Summa potahův 2 a osedlých 7.

Zlatý urbář 1672–1677

SOA Praha, Vs Kostelec nad Černými lesy, inv. č. 3138, fol. 441–458p.v.

Tvrze a dvůr Tuchorazský.

K panství kosteleckému přináležející, s těmito případnostmi se nachází:

Dvůr.

Předně přicházející z městečka Tuchoraze do dvora, jsou vrata zděný, modře barvený, k straně polední. Klenutý na pokštele⁴³¹, při nich dvířka též zděný s vrchním pouchem⁴³², v těch vratech vrátnice na dvě se otvírající, i ve dvířkách klapačky s svým obzvláštním otevřením.

Item vyjdouce z těch vrat, po levý ruce k straně půlnocní jest stavení v jednom pořádném štoku, obdýlný, až k vratům dohánajícím k stodolám na vejchod, v kterémž se nachází na půl noci veřeje štukový, nad ním vokno bez skel, dveře na pantích, do síně zděný. Z té síně vokno na poledne.

Zase z té síně veřeje štukový s dveřma na pantích do zděný ratejny⁴³³ na západ. V tý ratejně vokna skleněná na poledne 2, na západ 1. Kamna prostý jedny.

Zase z té síně veřeje štukový s dveřmi na pantích do kuchyně na půl noci klenutý, vyzděný, s obsírným komínem, vyhnaným až nad krov. V ní topení do ratejny, vohniště, pec pro pečení chleba a okýnko malý na půl noci s mříží železnou.

Opět z té síně dvoje veřeje štukový s dvojími dveřmi na pantích do komor na vejchod, z jedny na půl noci do městečka malý okýnko s štafem⁴³⁴ železným rozsekaným a z druhý okno do dvora na poledne.

Neníčko vyjdouce z té síně po zápraží k vejchodu následuje kravín zděný pro 40 kusů dobytka hovězího. Veřeje dřevěný s dveřmi na klapačkách. Za kravínem zase jiný chliv s kamennými veřejemi a dveřmi s klapačkami pro šestnácte kusů dobytka. V něm vokna prostý bez skel tři, na vejchod dvě a na poledne jedno.

⁴³¹ Zděný klenutý oblouk. Odlišoval se od prostých přeložených trámů na sloupech.

⁴³² Svislý trám u dveří či oken.

⁴³³ Velká světnice ve dvoře pro přespávání čeládky. V řadě dvorů sloužila ratejna pouze ženské čeledi, zatímco čelediní přespávali ve chlévech.

⁴³⁴ Zde: svislý ozdobný železný pás. Obecně štáf: kus, díl.